Groep 6 - Les 2: Regels in onze groep – AANGEPASTE LES

Doel blok 1:	Groepsvorming en een positief sociaal klimaat, waar leerlingen zich mede verantwoordelijk voor voelen.
Leskern:	De leerkracht geeft aan wat belangrijke regels van de groep en de school dit jaar zullen zijn. En onderscheidt *basisregels in de grondwet* (die van de school zijn), *regels in de eigen groep* (die van de leerkracht komen) en *afspraken* (die met de groep worden gemaakt en waarin de groep een grote stem heeft).
Woordenschat:	*de regel, de afspraak, de grondwet*
Materialen:	Agenda op bord

Toelichting

Met De Vreedzame School werken we aan een positieve sociale en morele norm binnen de school. Pas wanneer je als team deze norm helder geformuleerd hebt, weet iedereen (kinderen en volwassenen) welk gedrag en welke houding er binnen de school van hem of haar verwacht wordt. In paragraaf 8 van het *Katern Werken aan Sociale Veiligheid* beschrijven we hoe deze sociale norm vormgegeven kan worden in een '**grondwet'** van de school. (Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar je onvoldoende voelt wat de sociale norm is. Duidelijke regels in school over de omgang met elkaar blijken dus van belang.)

Met hooguit 4 à 5 basisregels (eventueel geïllustreerd met plaatjes of foto's) kan de basis gelegd worden om te werken aan een positief klimaat. Veel Vreedzame Scholen hebben deze grondwet al geformuleerd, vaak in samenspraak met de leerlingen en hun ouders. Wanneer dit niet het geval is, is het raadzaam om dit alsnog met elkaar doen.

Deze grondwet zorgt voor een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het hier op school!' En vormt een leidraad bij het stimuleren van gewenst gedrag of het aanspreken op ongewenst gedrag voor iedereen binnen de school. Om er voor te zorgen dat deze sociale norm door iedereen 'geleefd en beleefd' gaat worden moet deze steeds opnieuw onder de aandacht gebracht worden. Dit kan op schoolniveau aan het begin van het nieuwe schooljaar tijdens een gezamenlijke opening en op groepsniveau bij deze les over regels en afspraken. Zo gaan kinderen begrijpen dat de grondwet voor iedereen binnen de school geldt en dat er daarnaast nog specifieke regels gelden binnen de groep. Het spreekt dan voor zich dat regels en afspraken op groepsniveau altijd in overeenstemming moeten zijn met de regels van de grondwet. En een regel die al in de grondwet opgenomen is hoeft niet meer op groepsniveau gesteld te worden. Regels en afspraken op groepsniveau zijn dan concretiseringen van de basisregels in de grondwet.

In deze les staan we met de kinderen stil bij de manier waarop we binnen een Vreedzame School omgaan met regels en afspraken. De basisregels van de **grondwet** moeten dus al zichtbaar aanwezig zijn in iedere groep.
In De Vreedzame School maken we onderscheid tussen **regels** en **afspraken**. **Regels** worden grotendeels door de leerkrachten bepaald. Leerlingen kunnen niet over alles meepraten. Een **afspraak** is iets anders. Een afspraak wordt in overleg gemaakt. Leerlingen praten erover mee. Eenmaal vastgesteld, wordt verwacht dat iedereen zich aan die afspraak houdt. Bij het maken van afspraken is het proces belangrijk. Leerlingen hebben een stem, ze krijgen medeverantwoordelijkheid en daarmee creëren we draagvlak voor de afspraak; het zijn ONZE afspraken.

Regels zijn van u als leerkracht. Als een leerling zich niet aan een regel houdt spreekt u de leerling hierop aan door hem aan de regel te herinneren en de keus te geven zich toch aan de regel te houden.
Als de leerling zijn gedrag bijstelt, geeft u hem een opsteker.
Stelt de leerling zijn gedrag niet bij, volgt er straf.
Afspraken maak je samen. Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, spreken kinderen en leerkracht elkaar er op aan en wordt samen beslist wat er moet gebeuren.

In deze les gaat het over *regels*. In volgende lessen maken we *afspraken*. De vuistregel hierbij is:

geef regels waar nodig, maak afspraken waar mogelijk

Laat geen afspraken noteren die al gelden als regels! Zie de Inleiding op blok 1 in uw lesmap voor een uitvoeriger bespreking van regels en afspraken.

Voorbereiding
In groep 3, 4, en 5 wordt ook aandacht besteed aan de grondwet en de regels van de groep. Afhankelijk van wat er binnen uw groep hierover al bekend is kunt u kiezen wat u hiervan nog wilt opfrissen en wat u zinvol vindt om te herhalen. Het is in ieder geval zinvol om jaarlijks met de groep stil te staan bij de regels van de grondwet.
Bereid deze les inhoudelijk voor door de belangrijkste regels op een rijtje te zetten. Bied hooguit 4 à 5 regels aan die voor u belangrijk zijn om met de kinderen af te spreken. In de loop van de tijd is het mogelijk om regels aan te passen waar nodig of een regel toe te voegen. Gebruik deze les om helderheid te scheppen waar de leerlingen zich aan te houden hebben.

Voorgestelde lesopbouw
Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep daar aanleiding toe geeft.
Agenda
- Binnenkomer
- Wat gaan we leren?
- Regels en afspraken
- De grondwet van onze school
- Regels in onze groep
- Wat hebben we geleerd?
- Afsluiter

Binnenkomer
Bekijk de Lijst met Binnenkomers en Afsluiters. Kies er een van of kies onderstaand voorstel.
Wat voor dier wil je zijn?
Ga de kring rond. Vraag: ‘Als je een dier was, wat voor dier zou je dan willen zijn? Waarom?’.
Als veel leerlingen dezelfde reden zeggen (‘een leeuw omdat hij sterk is’) vraag dan: ‘Wie wil iets anders dan sterk zijn?’.

Wat gaan we leren?

Haal op waar het blok over gaat en waar de vorige les over ging of vraag het de leerlingen. Neem het doel van deze les door en vestig de aandacht op de agenda. Vandaag gaan we praten over de regels die we op school en in onze groep hebben.

Regels en afspraken

- Regels heb je overal. Wie weet er een paar regels:
  - die er in het verkeer zijn?
  - die er in de kerk of de moskee zijn?
  - die er bij een begrafenis zijn?
  - die er bij voetballen zijn?
  - die er zijn als je op visite gaat?
  - die er op school zijn?
- Laat de leerlingen een paar regels noemen en vraag dan: '*Wat is het verschil tussen bijvoorbeeld verkeersregels en regels die je volgt als je op visite gaat? Tussen spelregels bij voetballen en de regels hoe je je bij een begrafenis gedraagt*?' Geef ruimte voor een explorerend gesprek (een gesprek waarbij niet van tevoren vaststaat wat het goede antwoord is) hierover door:
  - leerlingen op elkaar te laten reageren
  - vragen wie er ook een mening over heeft
  - vragen wie er anders over denkt
  - vragen naar voorbeelden
  - iemand vragen of hij of zij zoiets wel eens heeft meegemaakt.
- Stel vast dat op sommige regels sancties staan als je ze overtreedt en dat andere regels meer afspraken zijn over hoe je je hoort te gedragen.
- Vat samen:

Regels zijn strenger dan afspraken. Je krijgt straf of een boete als je ze overtreedt.
Afspraken maak je samen. Als je je niet aan een afspraak houdt, beslis je samen wat er moet gebeuren.

De grondwet van onze school

- Vertel, terwijl u wijst naar de grondwetregels aan de muur: "In onze school hebben we een grondwet, dat zijn de basisregels die voor iedereen gelden in onze school: op het plein , in de gangen, in de gymzaal, in de toiletten, in alle lokalen. Overal dus. Die is door de juffen en meesters, een aantal leerlingen en ouders bedacht. Aan die regels kun je zien hoe we het willen binnen de school. Zo gedragen we ons hier!
- Laat een leerling de regels van de grondwet voorlezen.
- Wanneer de groep deze les voor het eerst krijgt kunt u de volgende activiteit doen:
  - Laat in groepjes gedrag laten bedenken bij de verschillende regels.
  - Groepje 1 bedenkt dit voor regel 1.
  - Groepje 2 bedenkt dit voor regel 2; enzovoort.
- Zo worden de regels door de leerlingen 'gevuld' en vertaald in concreet gedrag dat past bij de leeftijd van uw groep.

Zo werd op een school bij de omgangsregel 'We zorgen ervoor dat het voor iedereen veilig is' in groep 1-2 genoemd: we rijden met de karren alleen bij de zandbak (wat betekende dat er niet langs de schommels werd gereden, omdat dit anders niet veilig zou zijn.). Terwijl bij diezelfde omgangsregel in groep 8 genoemd werd: we schrijven alleen positieve dingen in de groepsapp.

- Ook kunt u ervoor kiezen om het gedrag dat de kinderen noemen te laten uitspelen en dit vast te leggen met foto's die bij de regels opgehangen worden
- Wanneer uw groep deze les al in groep drie of vier heeft gehad kunt u volstaan met het laten benoemen van gedrag bij de verschillende basisregels van de grondwet.

Regels in onze groep

- Vertel dat er naast de schoolregels (de basisregels in de grondwet) ook een paar regels zijn die hier in deze groep gelden.
- Om te laten zien dat uw groepsregels afgeleid zijn van de basisregels van de grondwet kunt u ervoor kiezen om de regels te hangen onder de basisregel waar ze vanaf geleid zijn. Bijvoorbeeld: Uw regel 'We gaan bij pauzes in kleine groepjes naar buiten' hangt u onder de schoolregel 'We zorgen ervoor dat het rustig is in de school'
- Of de regel 'Je zorgt zelf voor goede potloden, een gum en een pen in je etui!' hangt onder de basisregel 'We zorgen goed voor onze spullen'
- Bespreek nu een paar regels (niet meer dan 4 à 5) die u belangrijk vindt in uw groep voor een goede gang van zaken. Zorg dat de regels aan de volgende kenmerken voldoen:
  - haalbaar
  - in korte zinnen geformuleerd
  - concreet, ondubbelzinnig.
- Bied de regels één voor één aan.
- Maak iedere regel concreet door:
  - uit te leggen wat de reden is van de regel
  - visueel te maken (schrijven of pictogrammen)
  - het voor te doen of voor te laten doen, (doe het eerst fout voor en daarna goed)

  Voorbeeld: hoe we de klas uitgaan als de school uitgaat: in een rij, groepje voor groepje, één voor één.
- Vertel: Dit zijn belangrijke regels. Verder gaan we ook nog *afspraken* maken. Afspraken zijn iets anders dan regels. Een *afspraak* is iets dat je elkaar belooft om te doen. Regels zijn gemaakt door de leerkrachten. *Afspraken* maken we samen in de groep. We schrijven ze op de poster ZO WILLEN WE HET IN ONZE GROEP. Over hoe we met elkaar zorgen dat iedereen zich thuis voelt in de groep.
- Vat samen:

de afspraak

iets dat je elkaar belooft om te gaan doen

Regels zijn van de juf of de meester. Als je je niet aan een regel houdt spreek ik je hierop aan en krijg je de kans om je er toch aan te houden. Doe je het alsnog niet dan kan ik je een straf geven. Afspraken maak je samen met de groep. Als je je niet aan een afspraak houdt, beslis je samen wat er moet gebeuren.

Wat hebben we geleerd?

Wie kan zeggen wat hij of zij geleerd heeft in deze les?

Afsluiter

Bekijk de Lijst met Binnenkomers en Afsluiters. Kies er een van of kies onderstaand voorstel.

Spelregels aanpassen

De leerlingen zitten in een kring. Pak de Vreedzame School-bal erbij. U vertelt dat u een balspel kent, maar een aantal spelregels bent vergeten. U kent alleen de volgende regels nog:

- *de bal wordt van de een naar de ander gegooid*

- *als de bal op de grond komt, is er iemand af*
- *de spelleider bepaalt wie er af is, degene die gooide of degene die moest vangen*
- *de jongste van de groep is spelleider*
- *wie af is, doet de benen over elkaar*
- *wie de bal gooit naar iemand die af is, is zelf af*
- *het doel is zo lang mogelijk mee spelen.*

Laat het spel enkele minuten spelen en leg het dan stil. Stel de volgende vragen: wat vind je goed aan het spel? Wat vind je niet goed? Wat vind je de slechtste regel van dit spel? Wat is een betere regel? Laat de leerlingen even discussiëren over een nieuwe regel of regels. Bijvoorbeeld: *je mag de bal maar twee tellen vasthouden, alleen spelen met de linkerhand, twee spelleiders*. In consensus bepalen ze een of enkele nieuwe regels. De leerlingen spelen het spel met de nieuwe regels.
U kunt het spel later weer spelen en telkens één of een aantal regels aanpassen.

Na de les

Hieronder vindt u activiteiten waarmee u de kennis en vaardigheden uit deze les in de praktijk brengt.

Leerkracht:

- **Herhaal de regels regelmatig.**
- **Geef opstekers aan leerlingen die zich aan de regels houden.**
- **Check regelmatig (minimaal een keer per week) samen met de leerlingen welke regels evt. opnieuw geoefend moeten worden, wat kan helpen je eraan te houden, hoe kinderen elkaar daarbij kunnen helpen. Soms blijkt uit deze analyse van de regels dat een regel bijgesteld moet worden. Wanneer de leerlingen hierin hebben kunnen meedenken vergroot dit de kans dat ze zich eraan zullen houden.**
- **Stel, als daar aanleiding voor is, één regel centraal gedurende bijvoorbeeld een week.**

Woordmuur

In de Vreedzame Schoollessen wordt een specifieke woordenschat aangeleerd, vooral op sociaal-emotioneel terrein. Belangrijk voor de consolidatie van de aangeleerde woorden is om woorden enige tijd zichtbaar te laten zijn door ze in de klas op te hangen. Geef daarom de woorden die in de lessen worden aangeboden en herhaald, een plaatsje op het Vreedzame School prikbord. Laat de woorden tijdens het blok waarin ze geleerd worden (en evt. een tijdje erna) hangen.
Wanneer u al werkt met een woordenmuur e.d. (zoals aanbevolen in 'Met woorden in de weer') dan kunt u de woorden ook in het bestaande woordenschatonderwijs integreren. U kunt ook gebruik maken van de **illustraties** DE REGEL en DE AFSPRAAK (te downloaden van het Download Center)
De woordkaarten die na deze les opgehangen worden, zijn:

de afspraak	**de grondwet**	**de regel**
iets dat je elkaar belooft om te gaan doen	de basisregels in de school die voor iedereen gelden	een regel gaat over wat mag en wat niet mag

(Wanneer de groep ook al in groep 4 en 5 het onderscheid tussen grondwet, regels en afspraken heeft geleerd en dat goed weet, hoeft u deze woordkaarten misschien niet meer op te hangen).